

De geleende blik

Karin Hanssen ontvangt je warm. Ze woont in een groot rijkhuis in Antwerpen en heeft op de bovenste verdieping haar atelier. Ze heeft dit interview terdege voorbereid en ook haar werk is overdacht. Deze vrouw weet zeer goed waar ze mee bezig is.

TROJAANS PAARD

Karin Hanssen (°1960) studeerde schilder- en tekenkunst aan de Antwerpse Academie en daarna aan het Hoger Instituut, waar ze in 1993 afstudeerde. In dat jaar al behoorde haar werk tot de selectie voor de biënnale van de Europese kunstacademies die toen in Maastricht plaatsvond.

In 1994 zag Karin Hanssen een film met Doris Day, *The Thrill of it All* (1963). Het is een romantische komedie waarbij de vrouw van een succesvolle gynaecoloog bijna bij toeval mag optreden in een commercial voor zeep. Na een aarzelende start groeit ze uit tot een tv-ster die meer verdient dan haar man. Dit beïnvloedt sterk de relatie tussen beiden. Voor Karin Hanssen is deze film aanleiding tot een serie van werken waarbij ze haar schilderkunst toespitst op het thema van het sociaal determinisme. De film heeft ze ervaren als pure propaganda voor de traditionele en ondergeschikte rol van de vrouw. Na de oorlogsjaren, waarbij het de vrouwen waren die de oorlogsindustrie draaiende hielden, moesten diezelfde vrouwen terug naar de haard. In feite gaat het om sterke manipulatie juist daar waar we dat het minste verwachten: in een zeer conventionele film met zeer conventionele beelden. De kunstenares spreekt van een Trojaans paard. Ze introduceert de flashback in haar schilderijen en tekeningen, ze grijpt terug naar de beeldtaal van de naoorlogse doorsnee film en fotografie. Die beeldtaal van de jaren 1950 en het

Foto: Saskia Vanderstichele

Schilderijen van Karin Hanssen

begin van de jaren 1960 verwijst sterk naar de opwaardering van de vrije tijd, naar toename van de consumptie en zeker ook naar een hoopvolle toekomst. Denken we maar aan de Expo 58, nu helemaal terug in de belangstelling.

DE TOESCHOUWER ALS ONDERWERP

In 1995 begint Karin Hanssen weer te tekenen, wat uiteindelijk resulteert in een reeks van kleine grafiettekeningen over sociale patronen, die ze toont onder de titel *Modern Living*. De reeks werd in 2004 gepubliceerd in het boek met dezelfde titel, samen met een zeer verhelderend essay van Gregory Salzman en een kortverhaal van Alain de Botton. De tekeningen lenen zich uitstekend tot publicatie in boekvorm.

Ze zijn gemaakt naar foto's die je zo uit een familiealbum zou kunnen plukken. Het 'vergeelde' papier en de afgebeelde personages zijn redelijk ruw weergegeven (een beetje in tegenstelling van wat je in een kleine tekening verwacht) en roepen een wereld op die duidelijk voorbij is. Of is dat niet zo?

In 2000 laat ze zich sterk opmerken door een reeks schilderijen waarin het landschap centraal staat, *Scenes*. "Het gaat over de relatie tussen mens en natuur, de representatie van het landschap en hoe de mens daarin een figurant wordt."

In een tekst rond die tentoonstelling schrijft ze: "Mensen figureren – in zichzelf gekeerd – in een schijnbaar fictieve omgeving. Imposante taferelen worden omgekeerd tot een decor waarin de spelers zich bewegen volgens een vooropgezet conformistisch plan. Hoewel de illusie van een logische relatie tussen mens en omgeving wordt gewekt (op het eerste gezicht heerst er vooral rust en eenheid), worden beiden tegenover mekaar uitgespeeld en zijn de spelers antagonist van het bepalende landschap."

Scene 1 toont ons een meer en kijkende mensen. De toeschouwer kijkt met die mensen mee in dezelfde richting. Ze maakt hiermee een verwijzing naar *Las Meninas* van Velazques waar de schilder zichzelf in de achtergrond portretteert terwijl hij naar de toeschouwer gericht aan

het schilderen is. De schilder neemt de toeschouwer als onderwerp, betreft hem mee in het schilderij. Ze verwijst ook naar Vermeer die bijvoorbeeld een gordijn schildert tussen de eigenlijke scène en de toeschouwer en daardoor als het ware instapbeelden creëert.

Bij de reeks *Scenes* heeft ze eerder grotere formaten gehanteerd "omwille van de fysieke ervaring van het landschap." Soms doet ze het bewust andersom, een imposante waterval geeft ze klein weer, het illusoire van een schilderij blijft steeds aanwezig.

BEELDEN VAN ANDEREN

Dat Karin Hanssen van de wereld is, toont haar reeks

Unveiled (ongesluierd) uit 1995. Het gaat om elf schilderijen waarbij ze twee hotelkamers toont, vijf naakten, een portret van een neo-nazi en een triptiek van portretten van jonge moslimmeisjes. Deze opsomming toont haar manier van denken en werken duidelijk aan. De titel duidt op ont-hullen, ontsluiten. Ze interpreteert en verbeeldt dat op diverse manieren. Haar werk

heeft een gelaagdheid die het juist rijker en dieper maakt en de kijker toelaat om steeds nieuwe verbanden te leggen of te ontdekken. Haar werk plaatst zich uitgesproken binnen de context van de kunstgeschiedenis waar ze trouwens expliciet of impliciet regelmatig naar verwijst.

Ze gebruikt diezelfde titel voor twee werken, projecten die nog niet werden getoond, waarbij ze als *artist in residence* verbleef in Sharjah (Verenigde Arabische Emiraten) en in La Pommerie (Saint Setiers, Frankrijk). In Sharjah was ze uitgenodigd voor deelname aan de zevende biënnale (2005) aldaar en dit mondde later uit in een werkverblijf. Ze heeft ze zich hier vooral toegelegd op het fotograferen van de cultuur van het land. Haar deelname aan die biënnale leverde haar op zijn beurt een uitnodiging op voor deelname aan de triënnale van Yokohama in Japan. Zo zie je maar...

In Frankrijk was ze te gast voor een *artist in residence* project waarbij reflectie over het eigen zijn en de con-

Beauty Salon, grafiet op
getoond papier, ingekaderd,
20 x 30,5 cm
Uit de reeks *Modern Living*,
1995-2001

*Scene 1, olieverf op doek,
1998-2000, 156 x 168 cm*

*The Fence, olieverf op doek,
2006, 135 x 100 cm
Uit de reeks As You Like It*

Schilderijen van Karin Hanssen

Rosalind, olieverf op doek,
2007, 65 x 100 cm
Uit de reeks As You Like It

frontatie met de natuur en het isolement een centrale rol spelen. De fotoreeks in *La Pommerie* bestaat uit interieurs, landschappen en zelfportretten, die ze met elkaar confronteert.

In de periode 2004 – 2007 ontwikkelde Karin Hanssen *As You like it*, een titel die verwijst naar het gelijknamige pastorale blijspel van Shakespeare. In de beelden die ze in deze reeks toont is de natuur niet langer een metafoor voor het ongerepte en het harmonieuze, hier wordt de natuur ondergeschikt, kwetsbaar, een gevolg van een ingreep van de mens die haar domineert. In *The Fence* zie je een bungalow omgeven door gras en een omheining, een groepje mensen staat te buurten. In de verte de bergen. Een beeld dat we kennen en toch met een geladenheid, een dreiging zelfs. Dit geluk zal worden verstoord, we voelen het zo. In dezelfde reeks: *Rosalind*. Een jonge vrouw ligt in het gras, haar groene jurk laat haar een deel worden van de natuur en contrasteert met de rode bloemen op de voorgrond. Haar ogen zijn gesloten. Slaapt ze? Droomt ze? Of is ze dood? Onwillekeurig denk je aan *Ophelia*, even Shakespeariaans en beroemd door het schilderij van John Everett Millais. Al die werken zijn geïnspireerd door oude foto's of filmstills. Karin Hanssen baseert zich altijd op foto's, beelden van anderen, uit tijdschriften of van het internet. Meestal zijn het foto's die zelf al verwijzen naar de schilderkunst. Ze vindt het zeer boeiend om te zien dat de

fotografie en de film beïnvloed zijn door de schilderkunst. "Ik breng die terug naar hun basis," zegt ze zonder pretentie. Ze heeft er trouwens een term voor gevonden, ze noemt het de geleende blik. Het meestal oudere materiaal is opgebouwd aan de hand van bestaande (ongeschreven) regels of conventies zoals bijvoorbeeld de gulden snede. Ze neemt die beelden over en manipuleert ze.

ALS IDEALISERING OVERGAAT IN IDENTIFICATIE

De reeks die Karin Hanssen nu exposeert heet *ABC, 1 2 3*. De titel verwijst naar een hit van de Jackson Five uit 1970. Het alfabet, muzieknoden en cijferreeksen gebruikt ze als structuur om vat te krijgen op een chaos van gevoelens en emoties. "We gieten onze onzekerheden in structuren om een overzicht te krijgen," zegt Hanssen. Haar nieuwe reeks gaat dan ook over het aftasten van de grens tussen gezond en ongezond. Ze heeft het over voorbeelden, rolmodellen die de mens helpen in zijn chaotische zoektocht naar het bepalen van zijn eigen persoonlijkheid. Welke diverse aspecten vormen onze totale persoonlijkheid? We hebben een seksuele, een maatschappelijke, een raciale, een godsdienstige, een politieke en nog zoveel andere identiteiten. Karin Hanssen onderzoekt eigenlijk die grens waar het idealiseren van personen overgaat in een ongezonde identificatie met als gevolg juist het verlies van de eigen persoonlijkheid. Fundamentalisme in al zijn

vormen kan hier een gevolg van zijn. Ook diegenen die het voorwerp zijn van idealisering zoals popsterren en politici kunnen zo sterk gaan geloven in de rol die ze spelen dat ze eigenlijk het contact met de werkelijkheid en met zichzelf verliezen.

De reeks toont buiten Donald Duck geen bekende idolen. Ze maakt eerder gebruik van alledaagse rolmodellen en modellen die voor de doorsnee mens als na te volgen gelden. *The Approach* toont een identieke tweeling die een als Donald Duck verklede figuur ontmoet. De scène is gebaseerd op een foto uit 1980 gemaakt in een winkelcentrum in Saoedi Arabië. Het schilderij vertelt daarover niets, het kan om het even waar zijn, winkelcentra hebben nogal de neiging sterk op mekaar te gelijken. Toch is identiteit iets waar onvoldoende rekening mee wordt gehouden, bijvoorbeeld door de Verenigde Staten ten overstaan van een moslimmaatschappij. Ook bij identieke tweelingen vergeet men dikwijls dat het om twee verschillende persoonlijkheden gaat die soms sterk van mekaar kunnen verschillen en die men veelal niet alleen in een gelijk pakje dwingt, maar ook in een identiek denkkader.

Zo is elk van de tien schilderijen en tien tekeningen een bron van reflectie. Haar werken zijn echt schilderijen om bij na te denken, producten ontstaan na rijp overleg en gedecideerde keuzes. Meestal maakt ze ook eerst een aquarel vooraleer het grotere werk aan te vatten. Die aquarellen zijn op zich al de moeite waard, ze hebben een aantrekkelijke directheid.

In de leefkamer blijven we nog even stilstaan bij een portret. Ik dacht eerst heel even aan een zelfportret, mis! Het gaat om het portret van een jonge en aantrekkelijke vrouw, ze heeft een lichtbruine huid. Het is een zelfbewuste vrouw, ze is aan-wezig. Er is enige glamour. Karin Hanssen ziet dit werk, *The Girl*, als een invulling van een lacune. Er zijn bij ons geen portretten van die aard met vrouwen uit de 'derde wereld'. Het schilderij is een beetje een virtuele pendant bij *Het meisje met de parel* van Joannes Vermeer. Vrouwelijke schoonheid weergeven, zomaar, lijkt evident maar het is het niet. Denken we maar aan de verplichting om schoonheid te verhullen achter sluier of boerka omdat ze anders de man te veel in verleiding brengt. Het tonen van haar schoonheid aan de buitenwereld is als een statement, eigenlijk een best wel moedige daad van de vrouw in kwestie. En natuurlijk vertelt het schilderij en de achtergrond ervan ook veel over de maakster. Het is, lijkt me, toch ook een beetje een zelfportret.

Daan Rau

info

De reeks ABC, 1 2 3

is nog tot 5 juli 2008 te zien in Crown, Hopstraat 7, 1000 Brussel, www.crowngallery.be

Het boek *Modern Living* is een uitgave van Objectif-Exhibitions, Kleine Markt 7 - 9 te Antwerpen

Karin Hanssen heeft een eigen website: www.karin-hanssen.be

Vrijwilligers gezocht

Met onze verhuis naar Gent laten we helaas enkele trouwe vrijwilligers achter die om begrijpelijke redenen niet kunnen meegaan.

Wenst u ons een handje te helpen à rato van een dag per week ?

Heeft u een beetje kennis van computers en zin om in een van de mooiste kloosters van Gent te werken ?

Neem dan contact op met ons.

openbaar
kunstbezit
vlaanderen

OKV

NIEUW ADRES

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen vzw
Augustijnenklooster
Academiestraat 1, 9000 Gent
tel: 03 224 15 30